

Виклики міжвоєнного часу. Європа між економічною стабільністю та світовою кризою. Демократія й авторитаризм. Громадянська війна в Іспанії.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Матеріал уроку

Урок 14. Виклики міжвоєнного часу.

Демократія, авторитаризм,
тоталітаризм. Громадянська війна в
Іспанії

Головна думка

Міжвоєнна Європа пройшла шлях від революційної хвилі через відносну стабілізацію до світової економічної кризи. Криза посилила протистояння демократії, авторитаризму й тоталітаризму. Громадянська війна в Іспанії стала одним із найгостріших проявів цього конфлікту.

Після уроку учні мають уміти

порівнювати демократичний, авторитарний і тоталітарний режими; пояснювати радикалізацію 1930-х років; характеризувати причини, сторони, міжнародне втручання і наслідки громадянської війни в Іспанії.

Джерельна основа

І. Я. Щупак, «Всесвітня історія. 10 клас», § 15, с. 98–104.

1. Три етапи міжвоєнної Європи

Період	Характеристика
--------	----------------

1918–1923	Револьюційна хвиля, соціальні конфлікти, післявоєнна нестабільність.
-----------	--

1924–1929	Відносна економічна і політична стабілізація.
-----------	---

1929–1933	Світова економічна криза, масове безробіття, політична радикалізація.
-----------	---

2. Основні типи політичних режимів

Ознака Демократія Авторитаризм Тоталітаризм

Влада Формується через Зосереджена в Монополія партії / вождя, конкурентні руках особи або претензія на всеохопний вибори. вузької групи. контроль.

Опозиція Легальна. Обмежена або Ліквідована. частково заборонена.

Права і Гарантуються Звужені, але не Підпорядковані інтересам свободи законом. обов'язково держави / режиму. повністю знищені.

Економіка Переважно Може зберігатися Сильний політичний ринкова, можливе приватна контроль; у комуністичній державне власність і ринок. моделі — командна регулювання. економіка.

Ознака Демократія Авторитаризм Тоталітаризм

Громадянське Незалежні партії, Частина Незалежні організації суспільство профспілки, організацій може підпорядковуються або об'єднання. існувати. ліквідовуються.

3. Риси тоталітаризму

- «Велика ідея». Режим пропонує суспільству всеохопну мету та пояснення історії.
- Вождь. Лідер оголошується головним тлумачем істини; формується культ особи.
- Партійна монополія. Одна партія зливається з державним апаратом.
- Образ ворога. Для мобілізації населення постійно конструюється внутрішній або зовнішній ворог.
- Терор і насильство. Репресії використовуються як звичайний інструмент політики.
- Контроль інформації. Цензура, пропаганда, монополізація освіти і культури.
- Контроль економіки. Держава визначає ключові напрями господарства; ступінь контролю різниться залежно від типу режиму.

Термін. У 1920-х роках поняття «тоталітаризм» почали застосовувати для опису нових диктатур; у політичну лексику Італії його ввели Джованні Джентіле й Беніто Муссоліні.

4. Іспанія: передумови громадянської війни

Дата Подія

1923 Встановлення диктатури генерала Мігеля Прімо де Рівери.

28 січня 1930 Відставка Прімо де Рівери.

1931 Повалення монархії і проголошення республіки.

1930-ті Гострий конфлікт між лівими реформаторами, правими, армією, землевласниками, церквою та різними регіональними силами.

5. Початок громадянської війни

17 липня 1936 р. військовий заколот почався в іспанському Марокко.

18 липня він поширився на метрополію; у джерелі наведено сигнал

«Над всією Іспанією безхмарне небо».

- На бік заколотників перейшло приблизно 80 % сухопутної армії.
- Значна частина авіації та військово-морського флоту залишилася вірною республіці.
- Одним із головних лідерів заколотників став генерал Франсіско Франко.

6. Міжнародне втручання

Сторона Допомога

Німеччина й Італія → Військова техніка, авіація, війська та інструктори.
франкісти Німецький легіон «Кондор» брав участь у бомбардуванні
Герніки.

СРСР → республіка За даними підручника: близько 1000 літаків, 900 танків,
300 бронемашин, 1550 гармат; понад 2 тис. радянських
добровольців і фахівців; продовольча та медична
допомога.

Інтернаціональні Добровольці з різних країн, які воювали на боці
бригади республіканців.

Міжнародне втручання перетворило іспанський конфлікт на важливу
арену протистояння європейських ідеологічних і геополітичних сил.

7. Внутрішні конфлікти в таборі республіканців

У травні 1937 р. уряд очолив Хуан Негрін. Радянська допомога посилила вплив комуністів і радянських спецслужб, а конфлікти між комуністами, соціалістами, анархістами та іншими лівими силами послаблювали республіканський табір.

8. Завершення війни і режим Франко

Дата Подія

6 березня 1939 Створення Ради національної оборони в таборі республіканців.

Березень 1939 Рада погодилася на капітуляцію перед Франко.

28 березня 1939 Війська Франко вступили до Мадрида.

1939–1975 Диктатура Франсіско Франко.

- Політична система. Влада зосередилася в руках Франко; дозволено лише фалангістську політичну організацію.
- Трудові відносини. Створювалися «вертикальні» синдикати за корпоративним принципом.
- Людські втрати. У підручнику наведено оцінку близько 1 млн загиблих і приблизно 500 тис. емігрантів.

Висновок. Іспанська громадянська війна стала передвісником великого європейського конфлікту: вона поєднала внутрішню громадянську боротьбу з прямим втручанням фашистських держав, СРСР та міжнародних добровольців.

9. Хронологія

Дата Подія

1923 Диктатура Прімо де Рівери.

1931 Проголошення республіки.

17–18 липня 1936 Початок військового заколоту і громадянської війни.

1937 Уряд Х. Негріна; загострення суперечностей у республіканському таборі.

Березень 1939 Поразка республіки; вступ франкістів до Мадрида.

1939–1975 Режим Ф. Франко.

10. Запитання для закріплення

1. Які етапи розвитку міжвоєнної Європи виділяє підручник? (§15, с.

98)

2. Порівняйте демократію, авторитаризм і тоталітаризм. (§15, с. 98–

100)

3. Назвіть головні риси тоталітарної політичної моделі. (§15, с. 99–100)

4. Які причини сприяли громадянській війні в Іспанії? (§15, с. 101–102)

5. Хто підтримував франкістів і хто допомагав республіканцям?

(§15, с. 102–103)

6. Чому внутрішні суперечності послабили республіканський табір?

(§15, с. 103)

7. Якими були наслідки війни і характер режиму Франко? (§15, с. 103–

104)

Картографічний орієнтир

Знайдіть Іспанію, Іспанське Марокко, Мадрид, Барселону й Герніку. Позначте, де почався військовий заколот 17 липня 1936 р. та де відбувалися ключові події громадянської війни, названі в матеріалі.